

Høring; reservasjonsordning for fastleger

Dato: Torsdag 24. april 2014

Fra: NORME (Norsk Råd for misjon og Evangelisering)

Sak: Endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og i pasient- og brukerrettighetsloven (hjemmel til å gi forskrifter om reservasjonsmulighet for fastleger og rett til å skifte fastlege ved reservasjon)

NORME er en paraplyorganisasjon av 43 norske misjons- og bistandsorganisasjoner, samt norske kirkesamfunn og kristne organisasjoner. (Se oversikt over våre medlemmer på norme.no). Vi representerer rundt 300 000 medlemmer på grasrota, og er til stede i alle fylker og byer gjennom disse organisasjonene.

Trosfrihet og reservasjonsordningen

I NORME mener vi at trosfriheten er en sentral frihet i vårt norske samfunn. Den er sikret av Menneskerettighetserklæringens artikkel 18 *Enhver har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Denne rett omfatter frihet til å skifte religion eller tro, og frihet til enten alene eller sammen med andre, og offentlig eller privat, å gi uttrykk for sin religion eller tro gjennom undervisning, utøvelse, tilbedelse og ritualer.* Etter vår mening står utøvelsen av trosfriheten som er i fare når fastleger ikke lenger skal kunne reservere seg fra en prosedyre som tar liv, av trosmessige årsaker.

NORME mener ikke at enhver religiøs person kan berope seg reservasjon eller fritak fra uønskede oppgaver, begrunnet i hans eller hennes religiøsitet. Men vi fastholder at saker som vedrører liv og død er av slik alvorlig karakter at en fastleges overbevisning skal hensyntas. Vi ser også at leger kan ønske å reservere seg mot henvisning til abort på bakgrunn av personlige verdier, og ikke primært religiøse årsaker, og ber regjeringen også respektere disse legene. Norge trenger etisk bevisste leger, ikke minst når mulighetene i genteknologien, fosterdiagnostikken og passiv dødshjelp (fravær av livsforlengende behandling) utfordrer legenes rolle i møte med pasient og pårørende i kompliserte saker som gjelder liv og død.

Forslaget til endringer i fastlegeforskriften (forskrift 29. august 2012 nr. 842 om fastlegeordningen i kommunene) og i forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen (forskrift 29. august 2012 nr. 843) er også i tråd med Europarådets resolusjon 1763/2010 hvor det står at *Ingen person, sykehus eller institusjon skal bli presset, holdt ansvarlig eller diskriminert på bakgrunn av at man nekter å utføre, tilrettelegge, assistere eller henvise til abort.*

<http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta10/eres1763.htm>

NORME mener fastlegens rolle som «portåpner» til de ulike spesialisthelsetjenestene er prinsippet som gjør det naturlig å gi fastlegene mulighet til å reservere seg fra henvisning til abort, på lik linje med leger og jordmødre som ønsker å reservere seg fra å gjennomføre abort. Vi vil også fastholde samme prinsipp når det gjelder assistert befruktning, og mener at der hvor helsepersonell er gitt en mulighet til å reservere seg fra å gjennomføre assistert befruktning til lesbiske par, burde også fastlegene ha den samme muligheten.

Da den nye ekteskapsloven ble innført i 2008 fikk også lesbiske par mulighet til å søke om assistert befruktning, samtidig som helsepersonell ble fortalt at dette var noe de, av samvittighets årsaker, kunne reservere seg imot. Så vidt jeg husker fra debatten om ekteskapsreformen i 2008 var punktet om assistert befruktning for lesbiske veldig kontroversielt og flere stortingspolitikere stemmet kun for forslaget på betingelsen at helsepersonell skulle sikres en mulighet for å reservere seg fra deltagelse i denne type behandling. Dette var også selvsagt ved abortdebatten i 1978. Jeg er stygt redd for at dersom denne muligheten forsvinner for fastlegene, så vil de samme motstanderne av reservasjonsmulighet for fastleger i dag, kreve at den samme muligheten tas fra jordmødre og andre som jobber på avdelinger på sykehuset hvor aborter og assistert befruktning for lesbiske i dag gjennomføres.

Den gravide kvinnens rett til abort

Vi tror på kvinnene som sier at dette er en vanskelig beslutning for dem å ta, og for leger som føler seg medansvarlig for et inngrep ved å begjære en henvisning til gitte inngrep, mener vi at den samme forståelsen skal gjelde dem.

NORME støtter regjeringens forslag til ordninger for de legene som ønsker å reservere seg, behovet for en skriftlig avtale med en kollega, informasjon til fylkeslegen, legens ansvar for å ordne henvisning til ny lege dagen etter og evt. bytte av fastlege. Vi stiller oss allikevel undrende til at muligheten for å bytte fastlege skal økes til tre eller flere ganger i løpet av ett kalenderår kun ved disse tilfellene. For alle praktiske hensyn ville vi anbefale å gjøre endring av fastlege mer tilgjengelig for alle, ved at endringen ble gjort gjeldende så raskt som mulig etter legebyttet. (Det kan være mange pasientgrupper i tillegg til abortsøkende kvinner som trenger en rask endring av sitt fastlegevalg.) Dette ville også være i tråd med regjeringens intensjon om forenkling av byråkratiet i det offentlige, hvis endring av fastlege ikke skal måtte ta en måned.

Lovverkets rolle som normgiver

Det er vanlig å tenke at gjeldende lover er med på å forme normer og kultur i et samfunn. Et godt eksempel er røykeloven, som var svært omstridt da den ble innført, men som i løpet av en tiårs periode har endret måten vi ser på tobakk og røyking i dag.

De fleste politikere vil være enige om at de norske aborttallene er altfor høye. Vi i NORME tror forestillingen om enkle abortinngrep er en myte. Mange kvinner som har gjennomført abort har først i ettertid reflektert over alvoret i gitte inngrep. Noen angrer bittert og andre har følt seg overtalt av helsepersonell til å gjennomføre et slikt inngrep. Ved å kneble leger som setter livet høyt, allerede fra morslivet, gir man samtidig et signal om at det er leger som anbefaler kvinner å ta abort som skal være Norges førstelinje i helsetjenesten. I det siste har flere kvinner fortalt om leger som rådet dem til å ta abort mot deres eget ønske, helt uten at dette fikk konsekvenser for dem. Er det slike normer vi ønsker skal være gjeldende i samfunnet vårt? Eller ønsker vi at etiske refleksjoner skal få rom, også i vanskelige saker som nettopp omfatter liv og død i det norske samfunnet?

NORME, Norsk Råd for Misjon og Evangelisering, vil derfor gi regjeringen støtte til forslaget om å gi fastleger en mulighet for å reservere seg fra å henvise til abort.